

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут _____ геолого-географічний _____

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів _____

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

_____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Політологія

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Спеціальність _____ 014.07 Середня освіта (Географія) _____
(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники: Григор'єв Олександр Віталійович - кандидат політичних наук, викладач кафедри політології.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри грунтознавства і географії ґрунтів

Протокол № 1 від «31» серпня 2017 року

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Біланчин Я.М.
_____ (прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного _____ факультету:

Протокол № 1 від "05" вересня 2017 року

Голова НМК

_____ (підпис)

Біланчин Я.М.
_____ (прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Політологія” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)

(назва рівня вищої освіти)(код і назва спеціальностей)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політика, політичні відносини й процеси, політична культура, політичні системи й режими, політичні партії та суспільно-політичні рухи, класи, соціальні групи, клани, еліти, їх інтереси, форми діяльності в політиці, методи боротьби за владу тощо.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Вивчення дисципліни базується на знаннях отриманих при вивченні дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» та «Філософія».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Політична система суспільства.

Змістовий модуль 2. Основи демократії

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Політологія» є формування знань та уявлень у студентів щодо особливостей функціонування політичної сфери життєдіяльності суспільства, ознайомлення з особливостями та закономірностями політичного процесу, функціонування політичної системи і влади, сутність, форми і методи діяльності суб'єктів політики.

Завдання дисципліни

- отримання знань та уявлень про категоріальний апарат, методологічні засади та методи політичної науки;
- отримання знань та уявлень про природу сучасних політичних процесів, сутність і різновиди політичних систем та режимів;
- дослідити особливості функціонування політичної системи суспільства;
- ознайомитися з основними політичними інститутами: такими як політичні партії, кабінет міністрів, парламент, інститут президентства та інші; а також знати особливості їх функціонування в тій або іншій країні;
- вивчити типи виборчих систем;
- дослідити основні форми державного правління суспільством.
- формування навичок для практичного застосування теоретичних знань з аналізу політичних процесів та явищ в Україні та інших державах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:**

ЗК5 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК7 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ФК2 - Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів

ФК16 - здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН3 - усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього

середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності

ПРН9 - знає та розуміє роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, особливості геопросторової організації природи, населення та господарства України

ПРН25 - володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови, однією з іноземних мов в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; здатний удосконалювати й підвищувати власний професійний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН29 - здатний проектувати траєкторію власного професійного розвитку і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи становлення політичної думки;
- методи дослідження політики та методологічні підходи у політичній науці;
- підходи щодо визначення політичної системи;
- основні закономірності функціонування політичної системи суспільства;
- особливості функціонування основних політичних інститутів, таких як політичні партії, кабінет міністрів, парламент, інститут президентства;
- механізм та динаміку політичного процесу, характеристики мажоритарної, пропорційної та змішаної типів виборчих систем;
- механізми реалізації президентської, парламентської та змішаної форм правління державою.

вміти:

- аналізувати політичні процеси та політичні події в контексті основних методологічних підходів у політичній науці;
- застосовувати на практиці методи дослідження політики;
- охарактеризувати політичні системи різних країн;
- аналізувати особливості функціонування основних політичних інститутів в тій або іншій країні;
- виділяти переваги та недоліки мажоритарної, пропорційної та змішаної типів виборчих систем;
- розрізняти президентську, парламентську та змішану форми правління державою.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин, що становить 2,0 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політична система суспільства.

Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.

Поняття політики, причини та умови формування політичної сфери суспільного життя. Особливі, структура та функції політики, способи її типології. Виникнення політології та етапи її формування. Сучасний розвиток політології у світі та Україні. Основні категорії політології. Її об'єкт, предмет, методи дослідження. Система політичних наук. Зв'язок політології з іншими суспільними науками. Структура та функції політології, її роль у забезпеченні суспільного прогресу. Конституційні політичні права та свободи громадянина. Поняття політичної діяльності, її сутність, мотиви та засоби. Аспекти, рівні та форми політичної діяльності. Політична взаємодія та політичні відносини. Типологія політичної діяльності. Поняття та основні складові політичного

процесу. Участь студентської молоді та інших категорій населення у політичному житті України.

Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.

Витоки та основні етапи зарубіжної політичної думки. Політичні погляди стародавнього Сходу. Політична думка Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Політико-релігійні погляди Середньовіччя. Політичні вчення епохи відродження та реформації. Н. Макіавеллі – фундатор світської політичної науки. Політична думка Нового часу. Формування політичної думки в княжу добу історії України. Політичні ідеї періоду козаччини та гетьманської держави. Національне відродження і розвиток української політичної думки в XIX – початку XX ст. Українська політична думка після національно-визвольної революції 1917–1921 рр.

Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.

Влада як суспільний феномен. Суб'єкти, об'єкти, джерела та ресурси політичної влади, методи її реалізації. Поняття та способи легітимації політичної влади. Поняття політичної системи, її структура та функції. Концепції політичної системи Д. Істона, Г. Алмонда та К. Дойча. Політичні інститути, їх різновиди та роль в політичній системі суспільства. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем. Політична система і соціальна система суспільства). Типологія політичних систем. Політична система сучасної України, проблеми її функціонування та реформування. Поняття держави. Структура держави, її функції в політичній системі суспільства. Поняття «мінімальної держави». Різновиди форм держави. Правова, демократична та соціальна держава.

Тема 4. Громадянське суспільство. Політичні партії, громадські об'єднання та рухи.

Поняття, основні принципи та інститути громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства у становленні, підтримці та розвитку демократії та публічної політики. Нові форми громадянського суспільства, які появились під час Революції гідності. Роль соціальних мереж у функціонуванні регіонального та загальнонаціонального громадянського суспільства. Партія як політичний інститут, її особливості у порівнянні з державою. Типологія політичних партій. Особливості сучасних політичних партій. Поняття європейської політичної партії. Політичні партії в сучасній Україні, їх різновиди та роль в політичному житті суспільства та держави. Партійні системи та їх типологія. Поняття та різновиди громадських об'єднань та суспільних рухів, правові засади їх діяльності. Взаємодія громадських об'єднань з партіями та державними органами.

Тема 5. Політична еліта та політичне лідерство.

Поняття та сучасні концепції політичної еліти. Структура та функції політичної еліти. Типологія політичних еліт. Квазіеліта, протоеліта та контреліта. Системна та антисистемна опозиція. Місце і роль політичної еліти в структурі національної еліти. Поняття політичного лідерства та його типологія. Сутнісні ознаки національного лідерства. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

Змістовий модуль 2. Основи демократії

Тема 6. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.

Поняття політичного режиму. Критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди. Сутнісні риси демократичного режиму, його загрози. Тоталітаризм: об'єктивні

та суб'єктивні передумови. Авторитарний режим, його історичні та сучасні моделі. Прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Вплив олігархічних груп на деформацію політичного режиму. Історичні моделі та сучасні концепції демократії. Принципи та форми демократії. Вибори як основа політичної демократії. Різновиди виборчих систем. Засади парламентських та місцевих виборів в Україні. Парламентаризм в системі сучасної демократії. Хвилі демократизації в сучасному світі. Умови та шляхи розбудови та зміцнення демократії в Україні.

Тема 7. Основи етнонаціональної та міжнародної політики.

Поняття етносу, нації, національної меншини. Нації етнічні, політичні та змішані. Етнополітика, її суб'єкти, об'єкти та демократичні принципи. Різновиди етнополітики держави та етнонаціональних груп. Конституційні засади та реалії етнонаціональної політики сучасної української держави. Націоналізм, інтернаціоналізм та космополітизм. Демократичний та авторитарний (інтегральний) націоналізм в Україні. Причини прояву сепаратизму в Україні та проблеми консолідації нації. Зовнішня політика держав та міжнародні відносини. Поняття геополітики, її основні концепції. Міжнародні урядові та неурядові організації.

Тема 8. Політико-ідеологічні системи та політична культура.

Поняття політичної свідомості, політичної ідеології та політичної психології. Функції політичної свідомості та ідеології. Політичний та ідеологічний плюралізм як важливі принципи функціонування сучасної демократії. Поняття політичного руху. Світові політикоідеологічні доктрини та рухи. Лібералізм як політико-ідеологічна доктрина. Політично-економічні принципи лібералізму. Ліберальна ідеологія в Україні та її представники. Консерватизм як політико-ідеологічна доктрина та суспільно-політичний рух. Сучасний неоконсерватизм. Консервативні політичні партії в Україні. Комуністична та соціал-демократична ідеологія: програмні засади, теорія та практика. Комуністичні та соціалдемократичні партії в Україні. Поняття політичної культури.

Тема 9. Політичний менеджмент та маркетинг. Політичні технології.

Зміст та співвідношення понять політичне управління, політичне керівництво та політичний менеджмент. Суб'єкти та об'єкти політичного менеджменту, принципи його ефективного реалізації. Види політичного менеджменту. Етапи процесу підготовки та прийняття політичних рішень. Менеджмент виборчої кампанії. Організація управлінської діяльності в системі органів законодавчої та виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Партійний менеджмент. Особливості політичного менеджменту і комунікацій у кризових ситуаціях. Поняття, функції і види політичного маркетингу. Суб'єкти, об'єкти та предмети політичного маркетингу. Методи та форми дослідження політичного ринку. Особливості державного політичного та партійного маркетингу. Маркетинг виборчого процесу, його основні кроки та функції. Політичні технології, їх сутність та різновиди. Нормативні політичні технології та девіантні технології. Техніка виробництва подій та створення «інформаційних приводів». Різновиди технік: техніка довіри, відволікання уваги, створення «шумів», розуміння тощо. Засади іміджології. Стратегіями політичного маніпулювання. Політичне маніпулювання, його мішені та об'єкти.

3. Рекомендована література

Основна

1. Політологія: навчально-методичний посібник для студентів всіх спеціальностей університету / Ануфрієв Л. О. та ін. – Одеса: Одеський національний університет, 2012. – 86 с
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, методологія, практика. – К.: МАУП, 2011.
3. Гаджиев К. С. Введение в политическую науку. – М.: Просвещение, 2008.- 544 с
4. Панарин А. С. Политология. Учебник. – Изд. 2-е. – М.: Аспект Пресс, 2012.
5. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. Посібник для студентів / За ред. Ю. С. Шемшученко, В. П. Бабкіна. – К.: Генеза, 2003.
6. Політологія: історія та методологія. Підручник / За ред. Ф. М. Кирилюка. – К., 2011.
7. Політологія. Підручник. – Вид. 2-е, перероб., доповн. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенко. – К.: Академія, 2016.
8. Політологія. Кн. Перша: Політика і суспільство. Кн.. друга: Держава і суспільство / А. Колодій, В. Марченко та ін. – Київ: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2015.
9. Політологія. Збірник вправ і завдань для самостійної роботи. Глосарій: методичний посібник до підручника „Політологія” / За ред. А. Колодій. – К.: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2016.
10. Політологія. Навчально-методичний комплекс / За ред. Ф. М. Кирилюка. – К.: Центр навчальної літератури, 2017.

Додаткова

1. Арбластер Е. Ключові ідеї демократії // Демократія: антологія /Упорядник О. Проценко. – Київ: Смолоскип, 2005. – С. 41-78.
2. Аристотель. Сочинения в 4 т. / АН СССР. Ин-т философии. – М.: Мысль, 1983. – Т.4: Политика. – 828 с.
3. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Полис. – 1997. - №2, 3.
4. Арндт Х. Начала тоталитаризма / Філософія політики; Хрестоматія. Т. III. – К., 2003.
5. Арон Р. Тоталитаризм и демократия / Філософія політики; Хрестоматія. Т. III. – К., 2003.
6. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. Посібник. – К.: МАУП. 2010. -198 с.
7. Болл Т., Деггер Р. Демократичний ідеал: історія становлення // Демократія: антологія /Упорядник О. Проценко. – Київ: Смолоскип, 2009. – С. 3-24.
8. Даль Р. О демократии / Пер. С англ. – М., 2012.
9. История политических и правовых учений // Под ред. В. С. Нерсисянца. – М., 2000.
10. Латигіна Н. Шляхи і структурні фази демократизації суспільства // Політичний менеджмент. – 2010. - №2.
11. Практикум з політології / За заг. ред. Ф. М. Кирилюка. – К., 2015.
12. Соловьев А. И. Политология: политическая теория, политические технологии: Учебник для студ. вузов. – М.: Аспект Пресс, 2011.
13. Філософія політики: Хрестоматія: у 4-х т. / Авт.- упоряд.: В. П. Андрущенко та ін.- К.: Знання України, 2008.

Електронні інформаційні ресурси

1. Відомості щодо зареєстрованих у встановленому законом порядку політичних партій. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561>
2. Закон України «Про громадські об'єднання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
3. Закон України «Про політичні партії в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.
4. Наукова періодика України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>.
5. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік.

5. Методи діагностики успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «Політологія» використовуються наступні методи контролю: поточне опитування; презентації результатів виконаних завдань; стандартизовані тести; залік.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється закладом вищої освіти. Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь.
2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної/освітньо-наукової програми.
3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.
4. Зкладами вищої освіти можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю закладу вищої освіти.
5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).